

ERHVERVSJURA

Forslag til ny knivlov er bekymrende uklart

RETSSIKKERHED: Set fra en retsstatslig synsvinkel er det bekymrende, at man laver en straffebestemmelse, der er så uklart formuleret, at læsere og kommentatorer af loven ikke kan blive enige om, hvorvidt der sker en stramning eller en lempelse af gældende ret.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

finans@finans.dk

Langt de fleste mennesker i Danmark er helt enige om, at det er særdeles uheldigt, at der i nattevivet render mennesker rundt med knive, og naturligvis især hvis de bruger knivene til at true med eller til ligefrem at stikke andre mennesker ned med. Det er et klassisk "lov giverproblem", hvordan man forhindrer en bestemt, uønsket adfærd uden samtidig at lægge restriktioner eller ligefrem sanktioner på fuldstændig normal og ufarlig adfærd. Eller med andre ord: hvordan man fremstiller en effektiv medicin uden bivirkninger.

Det er helt oplagt først og fremmest at lave bestemmelser, der gør det strafbart at bruge en kniv til at stikke andre mennesker ned med. Det har vi allerede, og lidt afhængigt af hvad der konkret sker, vil strafferammen være op til seks års fængsel. I meget grove tilfælde, f.eks. hvis offeret dør som følge af knivstikkeriet, er straffen helt op til 10 års fængsel, og har man ligefrem brugt kniven til bevidst at slå den anden ihjel, ja, så er der tale om manddrab, der kan medføre fængsel indtil livstid. Det er klar tale, og alle borgere ved, at det er strafbart at stikke andre med en kniv.

Kan man imidlertid helt forhindrer mennesker i at tage en kniv med ud i nattevivet, er det selvsagt et særdeles forebyggende tiltag. Ganske vist vil folk, der vil angribe andre med redskaber, kunne finde flasker at slå, stikke eller kaste med, stole eller bordben til at slå med osv., men så ville knivene dog være væk.

Der er et andet grundlæggende spørgsmål: Kan man forhindrer de "rigtige" mennesker i at tage kniv med ved at indføre en bødestraf eller en kortvarig frihedsstraf, når de ikke viger tilbage fra at bruge dem og derved udsætter sig selv for en yderst alvorlig straf? Men hvis vi et øjeblik ser bort fra det, kan man vælge to lovgivningsmæssige indfaldsvinkler: Man kan enten forbyde knive, der hvor man ikke vil have dem, eller man kan helt generelt forbyde folk at bære kniv.

Indfører man f.eks. en lov, der forbyder folk at bære kniv i nattevivet eller til offentlige arrangementer, vil det naturligvis kunne være svært at formulere, hvor og hvor-

når det er – men det kan løses langt hen ad vejen. Fordelen ved den fremgangs måde er, at man så ikke forbyder folk at bære kniv alle mulige andre steder eller på alle mulige andre tidspunkter. Man vil ramme præcist der, hvor knive udgør et egentligt problem, og man vil samtidig minimere bivirkningerne. Ulempen ved den model er, at man så ikke kan forbyde folk at tage knivene hen i nærheden af "nattevivet". Man kan ikke "afvæbne" en potentiel natteknivbærer "på forhånd".

Alternativt kan man vælge den vej, man valgte, da man i 1987 indførte et forbud mod at besidde en kniv på alle steder, hvor der er »almindelig adgang«, medmindre dette sker med et »anerkendelsesværdigt formål«. Samtidig indbyggede man dog en undtagelse således, at foldeknive med en klinge på højst 7 cm ikke var omfattet af forbuddet.

Endelig har man ved siden af denne regel en regel om, at visse typer af knive slet ikke må besiddes – heller ikke i hjemmet – uden politiets tilladelse. Det er sådan nogle som springknive, butterflyknive og lignende. Også omfattet af forbuddet er »enhåndsbetjente foldeknive, der er konstrueret således, at klingens i normal stand kan foldes ud ved brug af én hånd«. Det er den regel, der på det seneste er blevet fortolket sådan, at den også forbyder knive, der

kun af en ualmindeligt fingerfærdig person kan åbnes med én hånd, uanset at almindelige mennesker med almindelig smidighed i fingrene ville skulle bruge to hænder.

Disse regler har den fordel, at alle og enhver med sindsro kan bære en almindelig foldekniv med en klinge på højst 7 cm uden at blive kriminelle af den grund. Man kan også bære knive med længere blade (dog ikke over 12 cm) på offentlige steder, men da skal man have et »anerkendelsesværdigt formål« med at bære kniven.

Nu er det desværre sådan, at personer med en kriminel vilje – uanset om det er økonomisk kriminelle eller voldskriminelle – er på konstant udkig efter måder at omgå loven. Det vil som oftest sige, at de gør noget, der er straffrit, fordi et meget stort flertal af borgere skal kunne leve et liv uden at blive gjort kriminelle, i en kriminel hensigt. Eller de udnytter, at nogle metoder ikke er kriminaliserede, til at befordre deres kriminalitet.

F.eks. er der ikke noget generelt forbud mod varevogne, på trods af at vi ved, at rigtig mange indbrudstyve bruger varevogne til at transportere deres tyvekoster væk i. Det, at varevogne er tilladte køretøjer, ville man dog ikke kalde et hul i færdselsloven eller om tale indbrudstyves adfærd sådan, at de omgår færdselsloven ved at bruge varevogn

til transport af tyvekoster. Man ville heller ikke tale om »gadelovlige, taktiske varevogne«.

Men på knivområdet har det vist sig, at der »bl.a. i nattevivet og kriminelle miljøer florerer en række farlige knive, som bevidst er udformet med henblik på at omgå særreglen om visse mindre foldeknive. Knivene, der bl.a. går under betegnelsen "gadelovlige taktiske foldeknive", er ofte udformet med inspiration fra kampsport og har en klinge på typisk lige under 7 cm, som ikke kan fastlåses i udfoldet position«, som det hedder i forslaget til den netop fremsatte knivlov.

Man kunne naturligvis også have beskrevet det sådan, at alle mennesker kan gå rundt med lovligt knive, uanset hvem de er, og det gør de også.

Svaret på denne »omgåelse« er som nævnt et forslag til en ny knivlov, hvorefter man fjerner undtagelsen om de små knive med blade under 7 cm. Eller med andre ord: der indføres et totalforbud mod at bære kniv »på offentligt tilgængelige steder, uddannelsessteder, i ungdomsklubber, fritidsordninger og lignende«.

I erkendelse af, at det nok alligevel er for vidtgående, har man derfor bibeholdt den anden undtagelse til forbuddet, nemlig hvor man bærer eller besidder kniven »som led i erhvervsudøvelse, til brug ved jagt, lystfiskeri, sportsudøvelse eller

Den præcist samme handling vil således være strafbar, hvis Hansen foretager sig den, men ikke hvis Jensen gør.

et andet lignende anerkendelsesværdigt formål«.

Samtidig ophæves det totale forbud mod at have enhåndsbetjente foldeknive uden tilladelse fra politiet. Disse foldeknive falder dog naturligvis fortsat ind under det generelle forbud mod at bære kniv på offentlige steder.

Det er ud fra en sproglig og ministeriel synsvinkel stærkt underholdende at læse bemærkningerne i lovforslaget, især bemærkningerne, der skal forklare, at små multifunktionslommeknive nu er forbudte at bære, men at helt almindelige mennesker som regel

godt kan bære dem helt almindelige steder uden at gøre noget strafbart. Se f.eks.: »Der vil efter den foreslåede bestemmelse – uden for de ovennævnte situationer – som følge af det nævnte brede anvendelsesområde for almindelige små foldeknive – f.eks. lommeknive, multiværktøjer eller proptrækkere med indbygget kniv – i praksis være en formodning om, at knive af denne type skal anvendes til et anerkendelsesværdigt formål, medmindre der er konkrete omstændigheder, som taler imod, at dette er tilfældet. Som eksempel på omstændigheder, som – også uden for de ovenfor omtalte situationer (større koncerter m.v.) – vil kunne tale imod, at besiddelsen af en sådan kniv har et anerkendelsesværdigt formål, kan nævnes, at kniven er udformet på en sådan måde, at den uanset størrelsen er særligt egnet som angrebs- og stikvåben, eller at personen, som besidder kniven, tidligere er straffet for flere overtrædelser af våbenlovgivningen«.

Ud fra en retsstatslig synsvinkel er det imidlertid bekymrende, at man laver en straffebestemmelse, der er så uklart formuleret, at læsere og kommentatorer af loven ikke kan blive enige om, hvorvidt det er en stramning eller en lempelse af gældende ret – og endnu mere bekymrende, at lovens regel bevidst er udformet sådan, at ingen borger på forhånd kan vide med sikkerhed, om han eller hun gør noget ulovligt ved at tage en lommekniv på 5 cm med, når man skal lege turist i Ribe med en enkelt overnatning på et hotel, hvor det kan være meget rart at kunne skrælle et æble, rense sine negle og lignende. Og at det tilsyneladende kan være afgørende for strafbarheden, om turisten er tidligere straffet for overtrædelse af våbenloven.

Den præcist samme handling vil således være strafbar, hvis Hansen foretager sig den, men ikke hvis Jensen gør. Det er hverken underholdende eller kønt.

En springkniv af mærket Mauser blev brugt til at dræbe den italienske turist Antonio Curra på Nørrebro i 2003.

Foto: Polfoto